

אימץ את שקספיר

ממשלת דרום-אפריקה תצטרך טוב לעמוד על המדוכה ולהחליט מה יחסה לאמנות הכושית שבתחום שיפוטתה. זאת יקרה כאשר תדון בבקשתו של אוניברסיטת נאטל ל- שלוח לפסטיבל התיאטרון הבינלאומי ש- "יערך בקיץ הבא בלונדון, להקה כושית מבני שבט זולו, המגישים גרסה משלהם ל-"מאקבת" של שקספיר.

אמנם, במבט ראשון קשה למצוא קשר הגיוני כלשהו בין המשורר מסטרטפורד והלוחמים האמיצים שחומי-העור, אבל ב- הירחור שני, הדבר הוא דווקא הגיוני ל- מדי. את מקום המכשפות ימלאו המכשפים, שהם עדיין חלק בלתי-נפרד מן המציאות האפריקאית, והלוחמים עצמם יוכלו לצאת במהומיהם של הבימה, במערכה האחרונה, בקריאות קרב שיקפאו דמם של כל שו- חרי שקספיר הטרגליני והמתורבת.

את המחזה עיבד לצרכים המיוחדים של אנשי הזולו, סופר דרום-אפריקאי (כושני כמוכן) בשם ולקום (ברוך הבא) מסומי. הוא גם יופיע בתפקיד הראשי - מאבאתה (כך יקראו למאקבת בשפת הזולו).

כל מה שנותר עתה לראות הוא ב- איוו מידה מוכנה ממשלת דרום-אפריקה לתת גושפוקא רשמית לתרבות הכושית המתפתחת.

אופירה

נשיקות

קלילות

שוב שקספיר. הפעם בפארווייה מוסי קלית. במסגרת המאמצים ההולכים וגדלים להביא קהל ולא מכופתר להצגות רציניות ולהיכלי תרבות למיניהם, החליטה להקת האופרה סאזלרס וולט הבריטית להעלות את המחזמר של קול פורטר נשקני קייט, שכידוע, מבוסס על אילוף הסודרת של שקספיר.

הגברת חשופת-החזה בתפקיד הראשי היא בעצם זמרת אופרה רצינית בשם אן האארד, אשר תופיע בתפקיד הראשי במחזמר הנ"ל, הראשון שהעלתה, אי פעם, להקת סאזלרס וולט. התיקוה לקופות מלאות מבצבצות בבירור מכל המיבצע הזה. ותקדים כבר נקבע. נשקני קייט היתה להצלחה המיסח- רית הגדולה של האופרה העממית בחינה. ועכשיו הגברת אדיס דה-פיליפ תוכל ב- החלט טעונו שכל הגופים המפורסמים הי- ללו מחקים אותה, היא הרי העלתה את קול פורטר ואת קייט שלו, עוד לפני שנים באופרה הישראלית. כלומר, למי שלא ידע, המסקנה מתבקשת מאלה: גם בעולם האופרה אנחנו הננו אור לגויים. אשרינו טוב לנו.

תדרוך

תיאטרון

* יהודי הדממה (הבימה) מחזהו השטחי דמוי-כרוה של אלי ויזל מחזירי שבועתיים על רקע המתרחש במציאות. הי- מציאות זועקת בעוד שהצגה מיללת.

** עקודת יוסף (הבימה) מחזהו המקורי של יורם קניוק, על פרשת יוסף בי- לשנסקי, נראה בחלקו כפיוס מדוקלם ו- בחלקו כמסכת פשטנית, בביצוע חובבני (לרעה) של צוות שחקנים צעיר.

*** בשפל (ההאמרי) הצגת-היוקרה של התיאטרון, המרשימה ביותר על פני השטח. לכאורה, בימיו סוער ומישחק מת- קבל על הדעת. אבל, לעומת ההיסטריה ו- השתששכות בליכלוך, הולכת לאיבוד נשמ- תו הרוסית החמה של גורקי, והרוח הי- אנושית הנעלה, שצריכה להתגלות מבעד ל- ליכלוך, נחבאת כמעט לגמרי.

** בופתן ספרדי (בימות) בידור באווירה ירושלמית-שכונתית-ספרדית. רבקה רו, אחי גרוטס, אברהם מור.

*** נירה רבינוביץ' ושדמה ניצן שרים ומפפרים (בימות) ערב נעים, מוקדש לשירים חסידיים מסורתיים ובריהות יהודיות מפופלות, כועברים בלי גיבויי טכס, ובחן רב.

מקום טוב באמצע

"בסוף שבועיים - ניוירוק. התמוטטנו מרוב עייפות, הייתי בטוחה שנישבר באמצע. כשהגענו לניוירוק, הייתי כל כך עייפה וכל-כך חמה, שלא יכולתי לעצום את עיני.

"וזה היה בדיוק לפני ההופעה, בשבילי, כתלמידה של מרתה גרהם, אחרי שמונה שנים שלא הייתי בניוירוק, שם למדתי, היתה ערב גורלי. המתח היה נורא. ידעתי שמרתה גרהם תהיה נוכחת, ופחדתי כל-כך שכשעליתי לבמה לרקוד את "לתוך המבוך", הריקוד של מרתה על נושא הפחד, רעדו לי הברכיים בלי להתאמץ. כאשר חשבתי עד כמה נורא צילצלה התזמורת שהוצמדה לנו בטייט-סנטר בחזרה הכללית להופעה זו, גם נקשו לי השיניים.

החלטתי לא להקשיב לתזמורת, ולהיאבק בפחד בכל כוחי. "אחרי ההופעה, ניגשה אלי הגברת גרהם, ובדמעות בעיניים הודתה לי על הצורה בה הצגתי וייצגתי ריקוד, שהוא כרטיס היקוד שלה.

"... והיתה גם ההופעה בפטיסבורג, שנחרתה בזכרונו בגלל תקלה. הגענו לשם באוטובוס, כרגיל, בקור אימתני. התפאורה, והלינוליאום שאנו פורשים על הבמה נסעו כל הלילה, בטראנק מיוחד. מרוב קור, קפא הלינוליאום והיה נוקשה כמו אבן. הגענו ברגע האחרון לשם, ולא הספקנו לעשות חזרת-היכרות עם הבמה, וכך קרה שבאמצע הריקוד "קלעים", כשרחמים רון הצליף בכמה בשוט שבידו, כמו שהוא מצליף כל פעם נשבר השוט לשניים. "הוא אילתר ריקוד לשני מקלות..."

אריק יוצא מהלול

תהיה דעתכם כאשר תהיה על אריק איינשטיין ותעשיית הפימונים של הגר שלו, ואפילו אם אינכם נמנים על מעריצי חושי-ההומור של שבולד (אפשר כהחלט לבין לרוחכם) בדבר אחד חייבים כולם להודות: ללא בדיחות פרטיות, התחכמויות מיותרות ופולחן הערצה עצמית, כאשר אפשר לשמוע אך ורק את המוצר הסופי של הצמד איינשטיין-חנור, מסתבר שוב ושוב כי שניים אלה הם



שרום חנור



אריק איינשטיין

אולי היחידים היודעים מה הם רוצים, או לפחות לאן הם שואפים להגיע, בין כל הפיזומאים בארץ. תקליטם החדש, פסטליות, המכיל את מרבית השירים שנשמעו כבר בתכניות הטלוויזיה לול, מהנה הוכחה נוספת לכשרונו הרב של שלום חנור ככתובת פיזומנים (אז מה אם הוא מושפע מן החיפושיות, יש גם השפעות גרועות יותר מהן אינו סובל) ומעבודתן הצוות המסורה שהשקיעו כל הנוגעים בדבר כדי לתת לפיזומנים אלה צורה מלוטשת ומעניינת.

אריק איינשטיין ממשיך להיות הזמר בעל הקול הרך והענוג ביותר כיום בארץ, וכמה מן הפיזומנים שבתקליט כמו "מה אתי" (בעזרתה האדיבה הברוכה מאד של גיזויי כץ) או הפארוודיה "אבישג" מדגימים זאת היטב. ואי אפשר שלא לציין גם את תרומתו הקולית של חנור עצמו, שאמנם אינו זמר במובן המקובל של המילה, אבל מצליח להגיש ברגישות ובטעם, השקולים לא פעם כנגד היפה שבקולות, פיזומון עדין כמו "מאיה".

הכל שחור

שוב הלכתי להצגת בכורה. בימת הקיבוץ, בשיתוף עם בימת צחא. כאן, חשבת, אין קולקטיבי, אין ועדת פרטטורט שנואת- פנים, מחפשת מחזות ענקיים לשלושים שחקנים ותיקים, ואין זה מחוייב-המציאות ששחקן בן ששים ימלא תפקיד של מאהב מרדן בגיל הספסע-שורה.

היו כאן שני שחקנים ובמאי. וגם אלה היו יותר מדי עבור המערכון המייגע (אורכו אמנם כשעה וחצי, אבל אין זו גם הצגה שלמה) שלא יכולתי להבין, כלל, מה מצאו בו אלה שבחרו בו, פרט לעובדה שהוא קל ונייד לסיבובים בארץ.

כי שכנים של גיימס סאונדרס דן בחיזרון ובשיטחיות בבעיית "כי אני לבנה והוא שחור" אהרי שכל כך רבים עשו את זה טוב ממנו. אחרי רכבת חחתית בתיאטרון, המסית וכחוס הליל בקולנוע, לשמוע שוב שלהיות נחות זה להרגיש נחות? וגם, להתחייס לכושי בסלחנות זו אפלייה גזעית, אחרי שתנועת הי- בלא-פאור הצעירה את בעיית הצבע מעבר לזה, זה פשוט מיותר.

ואם המערכון עצמו כתוב בלי שארירות, הרי הבימוי לא מוסיף על כך. צורה פלד מהלכת בעצבנות בין הכורסה והמיטה, המיטה והדלת, הדלת והמיטה, וחוזר חלילה, ומנסה להעניק לדמותה את

כובד המישקל של אשה בודדה בכלל (אלא שהמחזה עני מדי מכדי להביע זאת). יוסף קאנץ עצבני מאד בתפקיד השכן, שגבריותו עומדת לו רק בשט- הו הטריטוריאלי.

המשטרה באה באמצע ההצגה

דורשת מהקהל להזדהות

ישנם אנשים עם כחנות טובות, כמו מוני יקום, סטודנט שברח מן הפקולטה למשפטים, כדי לעשות מה שהוא אהב, ונמצא עושה תיאטרון, שגם אם המשטרה אינה מאשרת אותו "מבחינה אמנותית", כבר מהלכות שמעות ב-"אוף-אוף-ברודוויי" התל-אביבי, שאם ל- מישוה יש משהו מהפכני לומר, שציע את זה למרתף.

"מרום מיקצוענות טועים לפעמים", מסביר מוני את החוש הי- מנחה אותו, ואת שותפו לבעלות על המקום (המקום, היום שני מרתפים באותו בית בתל-אביב, בן-יהודה 156), "באים אלינו אנשים שעברו כבר את כל התיאטרות והגיעו אלינו.

"באווירה משפחתית, בלי כל הפרוצדורות והמנגנונים, אנחנו מנסים להעלות דברים שיקדמו במשהו את האנשים שיראו אותם. שלא יהיו רק חיה רגעית. בארץ, יש שטיפות-מוח של אמרגנים, משיקים הון-הופעת ותושבים שככה יקרבו את הקהל לאמנות. זו כבר מחלה מדבקת של טיימטס.

"למשל, באמנות לעם: הצעתי להם את זה מחשובב, שמוצג במרתף שלנו כימעט שנה. כל המבקרים טענו שזה גילוי של תיאטרון אמיתי, מעניין, אבל אמנות לעם אמרו שזה לא יילך. והקהל הולך לאורי גלר."

מוני יקום נשמע מריר. אבל לא בלי סיבות. הוא מתאר את ניסיונותיו להגיע לסטודנטים צעירים: "קודם כל עשיתי דיסקטק, עם אחירה קצת מיוחדת, סולידית יותר, עם שירי-עם. חשבת, לסטודנטים יש טעם ויש דרישות לשמור על רמה. טעיתי. אחרי חודש התמוטטתי לגמרי. אבל זה לא פלא, שדיסקטק לסטודנטים אינו יכול להיות שונה מכל דבר אחר, אם רכזי תרבות של אוניברסיטת תל-אביב מוכרז לקבל את זה מסתובב להצגה בפני הסטודנטים. הוא טוען ש,הקהל לא אוהב את זה... שאין ביקוש לדברים כאלה. שרוצים בידור."

ובינתיים, למרתף, באים בכל זאת. באים צעירים, תלמידי תיכון, אפילו במאורגן. סגן מנהל בית-הספר אחד-העם שלח זוג מורים לראות את הרופא ונרושתו ופרנהיים, לפי עגנון, בכחנה לשלוח בעיקבותיהם תלמידי כיתות. ישנם אחרים הבאים לראות את זה מסתובב - אבל מה קורה אם ערוב כזה של עגנון, או מוני או סתם שירי-עם מאירלנד, סקוטלנד ואנגליה, מופיע פתאום שוטר ומבקש ממכה מן הנוכחים לצאת ולהזהות?"

וכאן טמונה הסיבה העיקרית למריחתם של בעלי-המרתף. המשטרה טוענת שלא ייתכן לקיים מוסד מעין זה בבית מגורים, ואילו בעלי המקום מבקשים אורכה לפחות עד שתסתיים השנה, עבודה שילמו מראש בעד המקום בתקפה שעירית תל-אביב תגלה הבנה ושאי-רוח והעיקר - מקום מתאים.

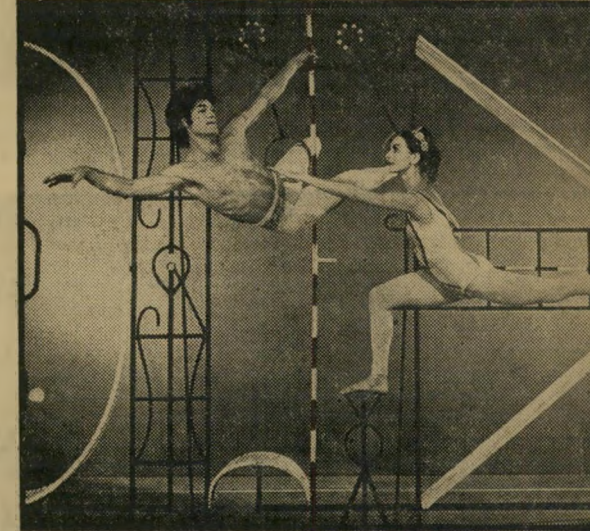
"איננו מוזיקים לאיש, איננו מציגים פורנוגרפיה, ואיננו מוכרים חשיש, או למה מציקים לנו בחוסר סבלנות שכזה?" "מר רבינוביץ' מכריז בגאחה שהוא מקדיש שבעה מיליון לירות בשנה לתרבות. אנחנו לא תרבות?"

ובאמת, מבט קצר בלוח ההצגות, ועוד מבט במיספר האנשים המגיעים למרתף מדי ערב, (מחמישים עד המישה, ואפילו יהיה קהל של אדם אחד ההצגה מתקיימת) - האם זו אינה תרבות?

הדברים הנפלאים של

רינה שינפלד

וכי יכול לקרות דבר יותר נפלא לאמן מאשר מבקר שיכתוב עליו שהוא הינו אחד הדברים הנפלאים ביותר שקרו לזו ועל אחת כמה וכמה כשהמבקר הוא קלייב ברנס, אחד הזאבים הטורפים הצגות ואמנים, החורץ את גורלם על דפי ניוירוק טיימס? ואת הדברים הנפלאים האלה כתב ברנס, לאחר שחזה בשלוש תכניות שונות, שהביאה להקת בתי-שבע לארצות-הברית, כשהרק-



רינה שינפלד ורחמים רון

דנית המובילה, היא רינה שינפלד - רקדנית כוריאוגרפית ומורה לריקוד, ובעצם, כוכבת של ממש. היא מדפדת בגאחה באוסף הביקורות הנדיש שהביאה אתה, ואינה מהססת לספר שזה נראה לה כמעט בחזקת נס:

"הסינו הזה היה נראה ממש משימה בלתי-אפשרית: קודם כל החוף המיוזחי, פילדלפיה, קונטיקט, טורונטו, חשינגטון, פיטסבורג, הכל באוטובוס צמוד, וזאת אומרת שמונה שעות נסיעה כל יום. כל ערב הופעה, ושלוש פעמים בשבוע הצגות יומיות.

